

MUNTANYA

VALL D'ARAN

El Tuc de Molières amb esquís

El CEC i els inicis de l'esquí
a la Vall d'Aran

EXCURSIONISME

La serra de Busa

PIRINEUS

Port de Salau, el camí de la llibertat

CAMINS VERDAGUER

Una excursió a l'entorn de Folgueroles

HISTÒRIA DE L'ALPINISME

El Dr. Julius Kugy, el pioner dels Alps Julians

4,45 €

9 770212 211006

MUNTANYA

NÚM 935 / ANY 144 / DESEMBRE 2020

Redacció, administració i publicitat

Centre Excursionista de Catalunya
Paradis, 10
08002 Barcelona
☎ 933 152 311
muntanya@cec.cat

Director

Ferran Alexandri
falexandri@cec.cat

Consell de redacció

David Mengual, Mari Nivera,
Damià Pérez, Joan Quintana,
Enric Soler, Albert Vidal

Edició i correcció

Ferran Alexandri

Disseny i maquetació

Toni Inglès

Cartografia

Albert Martínez

Subscripcions i atenció al lector

subscripcions@cec.cat

Distribució a llibreries

Llibreria Altair
☎ 933 427 177

Impressió

SAGRAFIC

Dipòsit legal:

B-545-1958
ISSN:0212-2111

SUMARI

8 SERRA DE BUSA. LA PRESÓ DEL CAPOLATELL I ASCENSIÓ AL COGUL (1.526 m)

Txema Castiella

La serra de Busa és un dels paratges més bonics del Prepirineu, un altiplà de contorns suaus situat damunt d'una mena de castell format per altes cingleres. Un paisatge fascinant que amaga una curiositat històrica.

16 EL TUC DE MOLIÈRES (3.010 m) AMB ESQUÍS

F. Xavier Gregori

Descripció d'una recomanable ruta d'esquí de muntanya per l'extrem sud de Vall d'Aran, des de la boca sud del Túnel de Viella, pel barranc de Molières, Estanhots de Molières, Coret de Molières i la Ribera deth Nere.

24 EL CEC I ELS INICIS DE L'ESQUÍ A LA VALL D'ARAN

David Mengual

L'any 1919, un grup de socis del CEC, per encàrrec del president de la Mancomunitat de Catalunya, Josep Puig i Cadafalch, van anar a la Vall d'Aran amb esquís, raquetes i luges amb l'objectiu d'introduir aquest nou esport entre els aranesos.

36 PUJADA AL PORT DE SALAU, EL CAMÍ DE LA LLIBERTAT

Ferran Alexandri

Un camí d'alta muntanya, escenari de l'antiga indústria de la fusta i d'importants fets històrics d'origen bèl·lic, que ens ajuda a recuperar el nostre passat i alhora a descobrir un pas de muntanya prou oblidat.

44 SEGUINT LES PASSES DE JACINT VERDAGUER: UNA EXCURSIÓ A L'ENTORN DE FOLGUEROLES

Òscar Farrerons

Una ruta literària i històrica pels Camins Verdaguer que ens aproxima no només al passat ibèric de la plana de Vic, sinó també als paisatges més emblemàtics dels poetes de la Renaixença.

54 JULIUS KUGY, EL PARE DE L'ALPINISME MODERN ALS ALPS JULIANS

Òscar Masó Garcia

Un dels personatges més influents de l'arc alpí ha estat el Dr. Julius Kugy (1858-1944), perquè les seves gestes foren pioneres en el seu temps i avui romanen escrites en una obra personal molt apreciada.

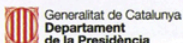
SECCIONS

4 EDITORIAL 6 LA COLUMNA 66 NOVETATS EDITORIALS 68 CRÒNICA ALPINA
70 VIES D'ESCALADA 74 CIMS DE CATALUNYA 76 DESCOBERTES FAMILIARS
78 NOTÍCIES 82 NOVETATS DE MATERIAL

La revista *Muntanya* respecta les opinions expressades a través dels articles dels seus col·laboradors, però no les comparteix necessàriament, fent propis només els continguts de l'editorial.

La revista *Muntanya*, editada pel Centre Excursionista de Catalunya, segons el que preveu l'article 32.1 paràgraf segon del TRL-PI vigent, s'oposa expressament a què qualsevol de les pàgines d'aquesta revista, o bé una part d'aquestes pàgines, siguin utilitzades per a la realització de resums de premsa. Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser feta amb l'autorització dels titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanear algun fragment d'aquesta publicació (www.conlicencia.com; ☎ 917 021 970 / 932 720 445).

JULIUS KUGY

EL PARE DE L'ALPINISME MODERN ALS ALPS JULIANS

Text d' **Òscar Masó Garcia**

Un dels personatges més influents, evocats i sensibles de l'arc alpí ha estat el Dr. Julius Kugy (Gorizia, 1858 - Trieste, 1944), malgrat que és poc conegut a casa nostra. Les seves gestes alpines i pioneres les va saber descriure amb una prosa excepcional, plena de poesia, romanticisme i humanitat. Tota una obra i pensament vitals ben vigents avui dia, que han fet apropar tres nacions tan diferents com Itàlia, Eslovènia i Àustria.

MÚSICA, ESTUDIS I TREBALL

Julius Kugy va néixer l'any 1858 a Gorizia (Itàlia), amb els seus pares fugint d'una epidèmia de còlera que assolava Trieste, la ciutat on vivien i on ell va residir tota la vida. Llavors Trieste era el port clau de l'Imperi austrohongarès, al qual pertanyia. El seus progenitors eren

AIXÍ, DE JOVE, KUGY VA MOURE'S PELS CERCLES SOCIALS GERMÀNICS, A PART DELS ITALIANS I ESLOVENS

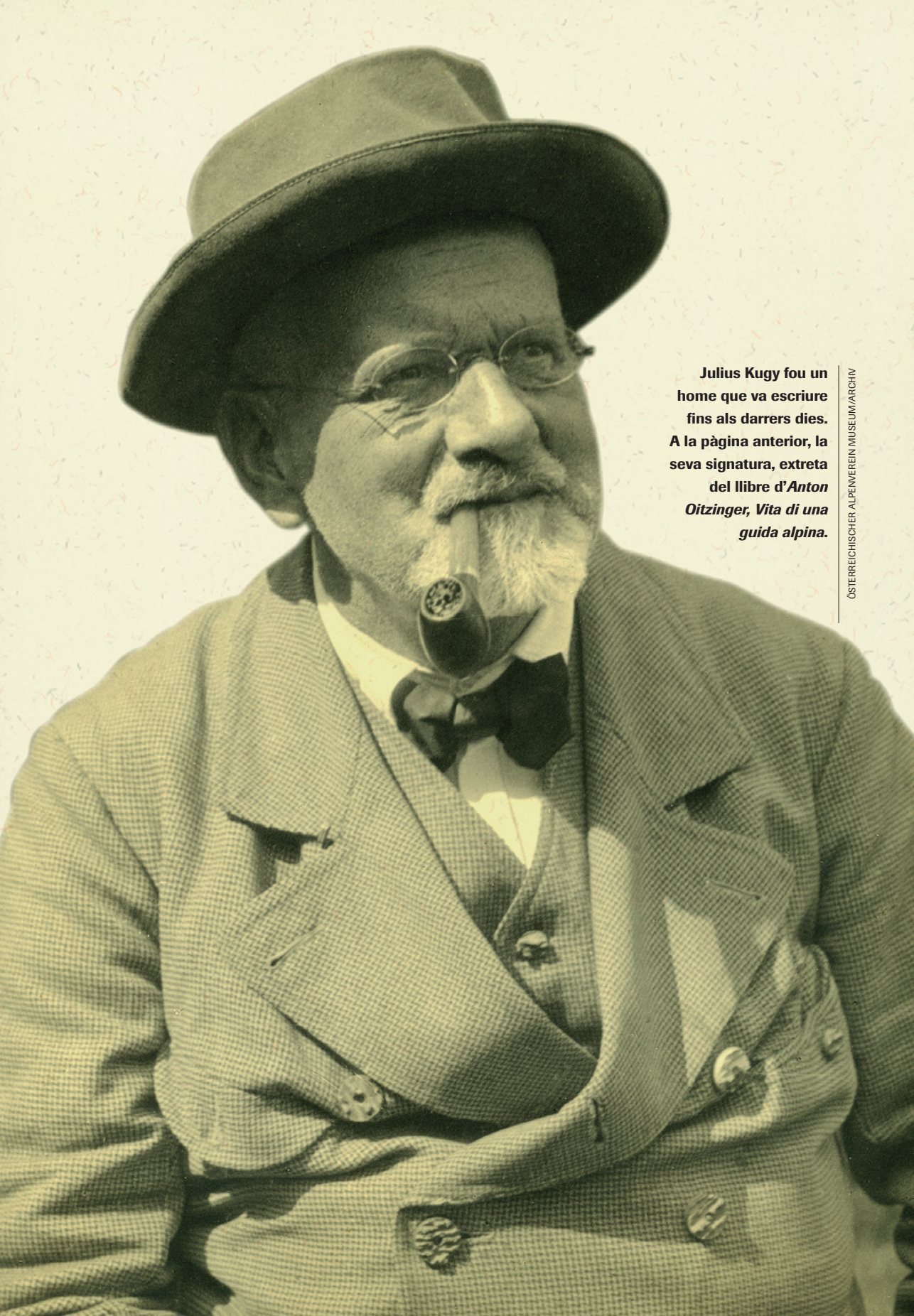
d'origen eslovè, sent Kugy una germanització de l'eslovè Kugaj. El seu pare, fill de Caríntia, es va instal·lar a Trieste al capdavant d'una gran empresa de comerç de mercaderies colonials, la Pfeifer & Kugy, cofundada per ell mateix. Era una feina molt exigent, però els garantia un nivell de vida benestant. La seva mare era filla del poeta eslovè Jovan Vesel.

Tant Julius com els seus germans van aprendre primer l'italià i ben aviat l'alemany. Els pares els educaren en el món austriacista de l'època, exempt de forts nacionalismes i emfasitzant-los el respecte per totes les nacions i

ideologies. Amb un alt nivell cultural, els guiava l'afició a la música, la literatura i la natura. Així, de jove, Kugy va moure's pels cercles socials germànics, a part dels italians i eslovens. Hi destacà l'Schillerverein, el centre cultural triestí del qual en fou director, conreant-hi la seva passió per la música, les corals i els concerts públics religiosos. Va aprendre piano i va posseir un orgue propi. Es delia per Bach i Beethoven, i va fundar el Cor Palestrinià de Trieste, inspirat en la música sacra de Pierluigi da Palestrina. Amb gran esforç es va doctorar en dret a Viena, i retornat a Trieste, la mort sobtada del pare va obligar el jove Julius i el seu germà Paul a fer-se càrrec del negoci familiar.

DE LA BOTÀNICA ALS ALPS JULIANS

L'escola li despertà l'afició per la botànica, i més tard va conèixer Rudolf Baumbach, botànic de professió i poeta romàntic influent. Kugy se'n va considerar deixeble en repercutir fortament en la seva obra escrita. Baumbach va dur-lo a herboritzar al carso (carst), i a poc a

**Julius Kugy fou un
home que va escriure
fins als darrers dies.
A la pàgina anterior, la
seva signatura, extreta
del llibre d'*Anton
Oitzinger, Vita di una
guida alpina.***

poc s'anà fent un expert en la seva flora. Un dia, va decidir buscar la misteriosa *Scabiosa trenta*, i cercant flors ens diu que «tenia el presentiment dels alts i solitaris cims dels Alps Julians, em cridaven i em fascinaven». Era la regió dels Alps dedicada a Juli Cèsar i situada

AMB EL COR I L'ESPERIT PREPARATS, I UNA COMPLEXIÓ ATLÈTICA EXERCITADA AL GIMNÀS, LA LLAVOR DEL KUGY ALPINISTA ESTAVA ADOBADA

a l'est de la serralada, a cavall d'Itàlia i Eslovènia. Els seus cims, tot i no ser tresmils, estaven formats d'abruptes parets calcàries envoltades per sumptuoses valls boscoses; eren un terreny gairebé inexplorat. A més, el famós poema *Zlatorog* de Baumbach, basat en una bonica llegenda popular, va endinsar-lo al mític sostre dels Alps Julians, el Triglav.

Julius Kugy de jove.

ÖSTERREICHISCHER ALPENVEREIN MUSEUM/ARCHIV

Les estades al poble natal patern van dur-lo d'adolescent a cims com el Dobratsch. Allà dalt, una albada reveladora li va mostrar «el front septentrional inflammat dels Alps Julians. Per a mi va ser un estímul i una promesa. Aquell sol naixent m'ha acompanyat tota la vida». De fet, per a ell la muntanya «no va venir sobtadament, sinó gradualment; tot es va desenvolupar a través d'un hàbit harmoniós i mai interromput».

L'àvida lectura dels clàssics alpins de l'època, com Whymper o la guia *The Dolomite Mountains* de Gilbert i Churchill li varen induir un respecte quasi sagrat vers els seus predecessors. També va beure d'una font inspiradora sens fi: el llibre de la natura. Amb el cor i l'esperit preparats, i una complexió atlètica exercitada al gimnàs, la llavor del Kugy alpinista estava adobada.

LA CARRERA ALPINÍSTICA

El seu primer cop al Triglav va ser premonitori, tenia 17 anys i el guiava S. Klancnig. A dalt, li va assenyalar l'Škrlatica com a pic «verge i inaccessible, on cap persona hi puja excepte els isards i les àligues». Aquelles paraules màgiques van donar un sentit a la seva labor alpinística. Per a ell, «als Alps Julians hi havia molt per fer i cada muntanya em presentava deures difícils».

El seu nivell de vida li va permetre contractar guies per a les ascensions. Els va trobar d'entre els camperols i caçadors locals, farts d'enfilar-se empaitant isards i galls fers. Alguns s'especialitzaren, gràcies a Kugy, creant-hi forts lligams d'amistat i lleialtat. Al contrari d'altres, Kugy va donar-los protagonisme, idealitzant-los i lloant-los. De Trenta van guiar-lo l'Anton Tožbar i també l'Andreas Komac, de qui va dir: «¡Les mateixes muntanyes me l'han enviat!». De Valbruna Anton Oitzinger, «l'àliga dels cims», o el friülà Osvaldo Pesamosca, a part d'altres com Peternelec, Karabidl, Bobek, Jože Komac i hereus d'Oitzinger i de Tožbar.

La carrera alpinística de Kugy fou ingent i de mèrit per a l'època, basada amb un alpinisme pur, d'intuïció i d'observació per endevinar

el pas i vèncer-lo amb coratge i destresa. S'hi afegia la incomprensió de la societat per un esport rar com aquell, practicat rudimentàriament amb cordes, piolets, botes ferrades o cletes «friülanes» i l'absència de pitons i d'esquís, amb accessos llargs en tren, carruatges o caminant, i amb poca informació. Amb 40 anys d'activitat, de molts intents, fracassos i èxits, Kugy va obrir unes 50 noves rutes, algunes avui encara severes i salvatges, sobretot als Alps Julians, que va recórrer al detall, però també als Alps Càrnics i Occidentals, dels quals va fer molts cims principals suïssos, italians i francesos. Iniciat a la roca càrstica dels Alps Julians va passar ràpid per les Dolomites, preferint l'alpinisme glacial dels quatremils alpins, que considerava més sever i grandiosos. Als Alps Occidentals va tenir guies de prestigi com Giuseppe Croux, els Maquignaz, els Burgener, M. Innerkofler o L. Bonetti, i de talla internacional com el suís Mattia Zurbriggen. Anà sovint amb el seu amic triestí Graziadio Bolaffio, i també va sortir amb els austríacs Emil i Otto Zsigmondy, que junt amb Ludwig Purtscheller foren inicia-

Andreas Komac, el més audaç i fidel guia de Kugy a la vall Trenta.

ÖSTERREICHISCHER ALPENVEREIN MUSEUM/ARCHIV

AMB 40 ANYS D'ACTIVITAT, DE MOLTS INTENTS, FRACASSOS I ÈXITS, KUGY VA OBRIR UNES 50 NOVES RUTES, ALGUNES AVUI ENCARA SEVERES I SALVATGES

dors de l'alpinisme sense guies. L'alt risc que assumien va fer que Kugy se n'apartés i seguís fidel als seus guies. La prudència no li va evitar ensurts d'infart, com la hivernal al Jalorec que quasi emula la tragèdia de Whymper al Cer-

El majestuós Triglav, vist des del Debela Peč, un regne encantat de bellesa i prodigi.

ÓSCAR MASÓ GARCIA

ví, o el dramàtic tràngol a la nord del Jòf di Montasio immortalitzat amb el famós Passo Oitzinger. Va coincidir amb pioners alpins com Preuss, Helbronner, Güssfeldt, Eckenslein, Carrel, Mummery i va batejar indrets amb noms atractius com la cresta del Drago i les feixes del Walhalla al Jòf di Montasio, o les puntes del Jòf Fuart, incloent-hi la feixa dels Déus o via *Eterna*.

Kugy va ser del Club Alpí Austriac, la Società Alpina delle Giulie i fins i tot membre d'honor de l'Alpine Club de Londres, entre d'altres.

LA PRUDÈNCIA NO LI VA EVITAR ENSURTS D'INFART, COM LA HIVERNAL AL JALOVEC QUE QUASI EMULA LA TRAGÈDIA DE WHYMPER AL CERVÍ

ASCENSIONS

Als Alps Julians, al cantó oriental va inaugurar vies al Triglav pel cantó de Trenta i per la feixa Kugy; al Prisank i al Razor pel N; a l'Škrlatica una de sonada per la cara N (1887); a «la muntanya més bella dels Alps Julians», el Jalovec, pel cantó de Trenta i la canal N; al Piccolo Mangart; la Visoka Ponca, etc. Al cantó occidental va obrir vies al Canin pel N, quan tenia la glacera; al Jòf Fuart, del qual Kugy fou un devot; noves vies a les muralles N i NW; a la Madre dei Camosci; a la cima di Terra Rossa; a la Cima Gambon pel NE; a l'imponent Jòf di Montasio, muntanya preferida de Kugy amb el permís del Triglav, moltes vies a les cares S i N, com la cèlebre *Directa Kugy* o *Nord del Drago* el 1902, de 800 m, amb el Passo Oitzinger, línia que va esdevenir el 1911 una de les primeres vies ferrades dels Alps, amb profund dolor per part de Kugy en saber que li havien destrossat la via; i la primera a la Torre Nord del Jòf di Montasio el 1910, la seva darrera primera. Au-

Julius Kugy als 32 anys amb un piolet.
A la pàgina següent, més gran i amb la indumentària de l'època.

tor de primeres hivernals als Alps Julians, sense esquís, al Triglav, Prisank, Mangart, Canin, Jalovec i al Jòf di Montasio (1905), per a ell com una de les més glòries. Va fer 40 cops el Triglav i més de 30 cops el Canin, Jòf Fuart i Jòf di Montasio.

Als Alps Càrnics, a l'oest dels Alps Julians, va fer el 1899 una nova via a la cara N de la Kellerspitzen, amb el guia local Pietro Samassa i altres. A les Dolomites Friulanes va fer la primera de la fabulosa Cridola, el 1884, amb Pacifico Orsolina. A les Dolomites principals va fer la Cima Grande di Lavaredo, l'Antelao, Sorapiss, Pelmo, Civetta, Marmolada, Marmarole, Monte Duranno, etc.

Als Alps Occidentals va anar a l'Oberland, Valais, massís del Mont Blanc, el Delfinat, la Savoia, pujant l'Ortles, Gran Zebrù, Jungfrau, Cerví, Piz Bernina, Wetterhorn, massís del Monte Rosa, Pelvoux, Ailefroide, la Meije, Mont Blanc diversos cops, les Courtes, Aiguille du Midi, etc., destacant dues primeres al Mont Dolent, una per Argentièrre i l'altra per la Neuvaz, aquesta darrera de les més perilloses seves, amb Croux. Ascendí el Gran Paradiso i una nova via a la cresta N de la Grivola. Va assolir dues fites molt exigents aleshores, la del Mont Blanc pel glaci de la Brenva, amb fred glacial, i el Monte Rosa per la cara est, de Macugnaga a Zermatt, llavors reputada com ho fou anys després la cara N de l'Eiger, i considerada la paret dels Alps més similar a una de l'Himàlaia. Les travesses més llargues que va fer foren la de la Verte per la cresta de la Moine i la Barre dels Écrins de sud a nord.

En conclusió, Kugy va protagonitzar el final de l'edat d'or als Alps Julians ascendint cims

KUGY VA PROTAGONITZAR EL FINAL DE L'EDAT D'OR
ALS ALPS JULIANS ASCENDINT CIMS VERGES, I
ALHORA VA INTRODUIR-HI L'ALPINISME MODERN EN
TRAÇAR-HI NOVES VIES EN CIMS JA CONQUERITS

verges, i alhora va introduir-hi l'alpinisme modern en traçar noves vies en cims ja conquerits. El potent alpinisme eslovè actual, de fama mundial, n'és l'hereu.

LA GRAN GUERRA FA NÉIXER UN ESCRIPTOR IRREPETIBLE

L'esclat de la Primera Guerra Mundial va ser un trasbals per Kugy. El negoci s'enfonsà i una part del front de guerra entre italians i austro-hongaresos es va situar al Jôf Fuart i Jôf di Montasio. El deure patriòtic de ciutadà austríac el va dur als 57 anys a fer-se voluntari de l'exèrcit i li assignaren el rol d'*Alpine referent*, conseller alpi expert del front dels Alps Julians occidentals. S'hi va estar entre 1915 i 1918. El seu

gran domini del terreny, amb mapes acurats de pròpia factura, fou vital per protegir la seva brigada de les allaus i atacs enemics, i el varen condecorar. Coincidí amb figures alpines com A. Dibona, V. Dougan i S. Innerkofler, i va conduir una escola militar d'escalada. No va estar a primera línia de foc ni va disparar cap tret.

L'agreujament del conflicte i els canvis de destinació ensopeiren un Kugy que va viure de ple l'absurditat de la guerra. La derrota del bàndol austríac va anihilar la seva pàtria. De ciutadà austríac passà a ciutadà d'Itàlia, la seva nova nació. Almenys la guerra li va permetre, a estones perdudes, escriure el seu primer llibre, esperonat pels amics. De fet, mai l'hauria escrit perquè la feina l'absorbia del tot, i avui no se'l coneixeria.

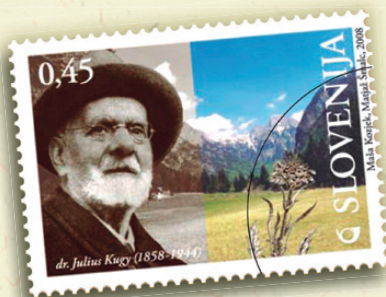
El declivi econòmic i moral de la postguerra el feren tancar l'empresa i recollir-se, sol, mancat de forces i salut per tornar a l'alpinisme. Tanmateix, l'èxit internacional del primer llibre el va fer sortir del pou. S'adonà que l'escrip-

tura li donaria una pensió digna, i el fet de refugiar-se en el passat escrivint sobre els seus ideals i records el varen reactivar per iniciar la carrera literària, plena a vessar de romanticisme i poesia. Va marcar un referent en la literatura de muntanya. Abans ja havia publicat uns 45 articles, de botànica i alpinisme en publicacions austríaques i italianes.

BIBLIOGRAFIA KUGYANA

De 1925 a 1943 va escriure set llibres, un de pòstum i tots en alemany. A la dècada de 1970 l'obra completa ja estava traduïda a l'eslovè, amb traductors com M. Debelakova i M. Lipovšek, i fins fa pocs anys a l'italià, de la mà del prestigiós Ervino Pocar, Rinaldo Derossi o Marina Bressan, sota la iniciativa de Celso Macor, Luciano Santin, Mario Lonzar, seccions

**Segell del servei postal d'Eslovènia
dedicat al Dr. Julius Kugy.**

del CAI Italià i l'editorial Lint mitjançant el Projecte Kugy. El primer llibre es va traduir també al txec i a l'anglès, aquest de la mà d'H.E.G. Tyndale, fruit de l'entrançable relació de Kugy amb l'alpinisme britànic, i al francès (la primera part). El quart llibre també a l'anglès, de nou amb Tyndale. Molts d'ells s'han reeditat. Al nostre país no s'ha traduït mai cap llibre seu, ni al català ni al castellà.

La seva obra cabdal fou el primer llibre, *Aus dem Leben eines Bergsteigers* (*De la vida d'un muntanyenc*), del 1925, una autobiografia alpinística amb sentiment a flor de pell. El segon fou escrit a l'estimada Valbruna, llar d'Oitzinger: *Arbeit, Musik, Berge; ein Leben* (*Treball, música, muntanyes; una vida*), del 1931, una interessant autobiografia més ciutadana. Més tard, amb *Die Julischen Alpen im Bilde* (*Els*

**El salvatge Škrlatica (escarlata), des del
Triglav: «només accessible a l'àliga i a l'isard».**

ÖSTERREICHISCHER ALPENVEREIN MUSEUM/ARCHIV

Anton Oitzinger, el cèlebre guia immortalitzat per Kugy, assegut i envoltat per la seva família, amb Kugy a la dreta.

Alps Julians en imatges), del 1934, ofereix una obra selecta de 189 fotografies dels Alps Julians, amb peus de foto exquisits ajuntant-hi «fotògrafs de les tres nacions que viuen als peus dels Julians amb igual entusiasme i fe il·limitada». Després apareix *Anton Oitzinger. Ein Bergführerleben* (*Anton Oitzinger. La vida d'un guia de muntanya*), del 1935, una oda al seu guia de Valbruna durant 25 anys. El cinquè és

MANCAVA PUBLICAR UN MISTERIÓS NOVÈ CAPÍTOL DEL PRIMER LLIBRE, DELS ANYS AL FRONT DE GUERRA, EXCLÒS PER EVITAR-SE PROBLEMES AMB LES AUTORITATS ITALIANES

l'homenatge a la muntanya del seu cor, on hi diu «¡El Triglav no és un cim, és un reialme!»: *Fünf Jahrhunderte Triglav* (*Triglav. Cinc-cents anys d'història*), del 1938, amb capítols temàtics de Kugy amb autors eslovens, anglesos, austríacs, italians... L'any 1940 ens regala la gran obra d'un altre cim cabdal per ell, el Monte Rosa: *Im göttlichen Lächeln des Monte Rosa* (*El somriure diví del Monte Rosa*). Després, surt el pòstum *Aus vergangener Zeit* (*Els temps passats*), del 1943, una delicada autobiografia.

Mancava publicar un misteriós novè capítol del primer llibre, dels anys al front de guerra,

exclòs per evitar-se problemes amb les autoritats italianes. N'aparegueren fragments a *Der Krieg in der Wischberggruppe* (1937) i *Il fronte di Pietra* (1980), però a la fi l'editor Davide Tonazzi va retrobar l'original i el va publicar en italià, eslovè i alemany a *La mia guerra nelle Giulie* (*la meua guerra als Alps Julians*), del 2008. Cal destacar també *Berge, Blumen, Tiere* (*Muntanyes, flors, animals*), del 1940, una petita antologia de butxaca. A més, Kugy va voler publicar mapes dels Alps Julians, un gran repte inacabat de topònims multilingües sota aquesta idea: «respecto els noms tal i com els ha creat el poble: aquest són els únics vàlids i exactes». Pels noms eslovens va tenir una intensa correspondència amb Henrik Tuma, alpinista, polític i advocat de Ljubljana, publicada en italià per l'Associazione XXX Ottobre en *Le Giulie allo specchio* (2009).

SCABIOSA TRENTA

L'any 1877 el botànic Muzius von Tommasini va donar-li a conèixer la misteriosa *Scabiosa trenta*, una nova espècie descrita per Belsazar Hacquet l'any 1782 a sota del Triglav. Segons Kugy, «Tommasini em va preguntar si jo em veia com el possible home que podria alliberar la Bella Dorment del seu son centenari». I va acceptar el repte. Allò va suposar una recerca

de gairebé quaranta anys, als inicis guiat per Anton Tožbar, dit Špik, supervivent d'una lluita terrible amb un os que el deixà sense mandíbula inferior ni llen-

gua, havent de menjar estirat amb un embut. Kugy mai va defallir, i de tant en tant la buscava: «Al bivac, sota la llum dels estels, jo somiava sempre amb ella, la misteriosa, tantes voltes buscada i desitjada. ¡La *Scabiosa trenta*! [...] i a la vetlla, una veu secreta em repetia: ¡Potser demà!».

Aquella il·lusió s'esvaí l'any 1915 en saber que l'austríac Kerner von Marilaun havia resolt l'enigma feia anys. L'espècimen de Hacquet conservat a Ljubljana era d'una *Cephalaria Leucantha*. No era pas una *Scabiosa*, ja que l'*Scabiosa* té 5 lòbuls a la corol·la (5 pètals a la

flor), i el dibuix de Hacquet en té 4, com la *Cephalaria*. Avui dia l'*Scabiosa trenta* dona nom a una via d'escalada al Triglav, una novella medieval i fins i tot una ginebra.

Al llarg de la carrera de botànic amateur, com s'autoanomenava Kugy, descobrí una varietat d'orquídia al karst, batejada per Tommasini com a *Orchis provincialis* var. *maculata* Tomm.

La dèria florística de Kugy va ser recompensada pel triestí Albert Bois de Chesne, gran amic a qui va dedicar molts dels seus llibres. De Chesne, aficionat a la botànica, l'any 1926 va fundar un jardí botànic alpí, el Jardí Juliana, a la vall de Trenta. L'ajudaren botànics experts, a més d'un Kugy entusiasmats que li va trobar exemplars rars en llocs remots. Avui dia és gestionat pel Museu d'Història Natural d'Eslovènia i conté unes

Scabiosa trenta. Extret de l'obra *Plantae Alpinae Carniolicae*, Viena. *Sumptibus Bibliopolae Joannis Pauli Kraus*, 1782 (Biblioteca Civica di Trieste).

600 espècies. Kugy el va sovintejar fins als darrers dies, sense mostrar cap recança per la flor esvanida: «Ningú no es pot imaginar que jo trobi a faltar aquest període de recerca [...] ¿Qui no voldria en la seva vida haver conegut els temps del seu primer i més pur dels amors? [...] A través del temps i de l'espai, ¡jo et saludo, estimada flor de somni del meu cor, *Scabiosa trenta*!».

Bibliografia Kugyana: recull de les obres escrites pel Dr. Julius Kugy ordenades cronològicament.

- 1) *Aus dem Leben eines Bergsteigers*, amb la versió francesa de la primera part i la italiana de la segona.
- 2) *Arbeit, Musik, Berge; ein Leben*, versió italiana.
- 3) *Die Julischen Alpen im Bilde*.
- 4) *Anton Oitzinger. Ein Bergführerleben*, versió italiana.
- 5) *Fünf Jahrhunderte Triglav*, versió italiana.
- 6) *Im göttlichen Lächeln des Monte Rosa*, versió italiana.
- 7) *Aus vergangener Zeit*, versió italiana.
- 8) *La mia guerra nelle Giulie*.

EL LLEGAT DE KUGY. HOMENATGE I RECONeixEMENT

Per la seva gran experiència se l'anomenava *Oncle Julius* o fins i tot *el Rei dels Alps Julians*. Fou assessor de les noves generacions d'alpinistes, i també dels senseguies com els triestins Napoleone Cozzi o Alberto Zanutti. Kugy els apreciava i valorava molt a tots. Fou amic de

PER LA SEVA GRAN EXPERIÈNCIA SE L'ANOMENAVA ONCLE JULIUS O FINS I TOT EL REI DELS ALPS JULIANS

brillants escaladors com Emilio Comici, qui amb Mario Cesca feu la primera travessa d'un somni que a Kugy li havien revelat els isards: ja la feixa dels Déus o via *Eterna*, al Jôf Fuart, de 6 km!

Tot i quedar solter sense descendència, Julius va tenir successors com el seu fill succeïdor o alter ego Vladimiro Dougan. D'aquest triestí d'origen eslovè Kugy deia que «els grans problemes els ha resolt ell. Si jo fos el Rei dels Julians, ell en seria el Príncep hereu». De fet, se'l va equiparar amb Comici, obrint vies en roca difícils, exposades, i també hivernals, sobretot al Jôf di Montasio, d'on va copubliar una guia. Però Dougan va ser esborrat de la memòria alpina italiana per motius polítics, i passà desaparèixer fins que l'any 2018 fou redescobert en trobar-se els seus quaderns de notes.

Kugy també va tenir lligams amb eslovens que l'admiraven com els alpinistes France Avčín, Miha Potočnik, J. Tomiňšek o el sacerdot Jože Abram. D'ell digueren que «canta sobre les nostres muntanyes, encara que no escrigui versos». Per l'alemany Willy Merkl, mort al Nanga Parbat, Kugy era la bíblia per als alpinistes, i s'ha equiparat el cant de Kugy a la muntanya amb el de l'italià Guido Rey.

Els darrers anys de vida, a causa de la desconfiança de les autoritats italianes pel seu

passat austriacista, se'n va fer poc ressò de la seva obra a Itàlia. En canvi, va poder fer conferències d'èxit a Àustria, Alemanya i Iugoslàvia. A la Segona Guerra Mundial sembla que va usar els seus contactes per alliberar alpinistes eslovens del camp de concentració de Dachau. De fet, Miha Potočnik hi va anar a parar. Finalment, l'any 1944 Kugy va morir de pulmonia a Trieste, als 85 anys.

A Itàlia passaren força anys sense reconèixer la seva figura, però avui dia a Trieste, Gorizia, Udine, Valbruna, Tarvisio, Arnoldstein, Villach i Klagenfurt se li han dedicat carrers, places, albergs, escoles, senders, biblioteques, premis, plaques i escultures, fins i tot segells a Eslovènia i Àustria. L'any 1953, l'Associació Eslovena de Muntanya va inaugurar a la vall de Trenta una escultura de Kugy esguardant l'estimat Jalovec, feta per Jaka Savinšek. A Trieste, als 50 anys de la seva mort associacions italianes, eslovenes i austriacques van fer declarar la seva tomba a perpetuïtat. També se li han dedicat pel·lícules, documentals i també un espectacle musical teatralitzat. Cal destacar el Kugy Mountain Film Festival de Tarvisio, a Itàlia, on es projecten films i es dediquen a lloar la figura de Kugy amb passejades literàries pels seus indrets, la seva música, al·lusions a guies i amics, etc.

El periodista triestí Enrico Mazzoli ha publicat el llibre *La guerra di Kugy* (2007), analitzant Kugy a la Gran Guerra. El triestí d'origen grec Spiro Dalla Porta Xydias va dedicar-li el llibre *In cordata con Julius Kugy*. Rinaldo Derossi, professor i traductor de l'obra kugyana, publicà els recopilatoris *Attorno al fuoco con Julius Kugy* (1991) i *Favole quotidiane* (1995), definint un kugyà com a qui creu en els valors que ens ennobleixen, inclosa l'amistat.

Logotip del Kugy Mountain Film Festival.

L'ESPERIT DE KUGY

Kugy escrivia per gratitud a les muntanyes, amb un profund respecte i estimació per la seva superioritat i magnificència. Els seus ideals són ben vigents amb l'actual conscienciació ambiental i de respecte per la natura:

■ *Allò que s'ha de buscar a la muntanya no és una sala de gimnàs, sinó la seva ànima.*

■ *L'alpinisme és una qüestió del cor. No ha de ser pas una feina o una obligació, sinó una joia. Les muntanyes no han de ser enemigues. L'alpinisme ha de tenir la seva raó de ser basada sempre en l'amor pur a la natura i a la muntanya.*

■ *La millor virtut de l'alpinisme és la modèstia. ¡Les muntanyes són tan grans i tan magnífiques! Hom llegeix sovint: les meves muntanyes. A mi em sembla que l'alta muntanya és un dels llocs on menys es presta a destacar l'esperit dominador de l'home.*

■ *Un cop, la paret nord de la Veunca no ens volia deixar passar i vaig estar a punt de ficar el meu primer i únic pitó. Però Andreas em va mirar seriosament i estupefacte, jo em vaig avergonyir i vam descendir amb el pitó a la motxilla.*

■ *¡Prou de cops de martell, de construccions, de marques i de mesures de seguretat! Quant més conquerim, més destruïm. No conquerim pas amb pic i pala, ni amb marques vermelles ni refugis per a cervesers.*

L'emblematca estàtua del Dr. Kugy a la vall eslovena de Trenta, obra de Jaka Savinšek, mirant vers el seu estimat Jalovec.

■ *Les muntanyes brillen, per damunt dels destins humans, més enllà de les generacions, amb la seva bellesa inesgotable. Cada any encenen dins de milers de cors joves i beneïts la flama santa i pura de l'amor que anhela l'eternitat dels cims. A tots, des del cor: ¡Que visquin les muntanyes!*

I finalment, ¿què n'ha quedat del territori salvatge i inexplorat que va trobar Kugy? Escoltem a Saverio d'Eredità i Emiliano Zorzi, els autors de la darrera guia d'escalades als Alps Julians i Alps Càrnics orientals: «els Alps Julians encara amaguen terrenys d'exploració que ofereixen extraordinaris estímuls als alpinistes d'avui i de demà».

AGRAÏMENTS

A les tres nacions agermanades per Kugy: d'Eslovènia, Aglaia A. Aparnik; d'Itàlia, Saverio d'Eredità i l'Ufficio Turistico di Malborghetto-Valbruna (Ilaria Sorato), i d'Àustria, l'Österreichischer Alpenverein Museum/Archiv (Michael Guggenberger). A més, de Catalunya, Oriol Bonàs Conill, Conxita Garcia Pérez, Àngel Manuel Hernández Cardona, Josep M. Torras Homet i Romà Reyes.

OSCAR MASÓ GARCIA